

DET KONGELIGE
LANDBRUKS- OG MATDEPARTEMENTET

JUSTISDEPARTEMENTET	
08 JUN 2009	
SAKSNR.:	200801698
AVD/KONT./TEL.:	LOV/EP/KCF
DOK.NR. 67	ARKIVKODE:

Justis- og politidepartementet
Postboks 8005 Dep
0030 OSLO

Deres ref
200801698

Vår ref
200900288-/EIE

Dato
04.06.2009

Høringssvar – NOU 2007:16 Ny skiftelovgivning

Landbruks- og matdepartementet viser til Justisdepartementets høringsbrev av 25. november 2008, mottatt her 13. februar 2009. Vi viser videre til e-post av 22. april 2009 fra Katrine Kjærheim Fredwall, hvor høringsfristen ble utsatt til 1. juni 2009.

Departementet slutter seg til skiftelovutvalgets forslag om at det bør innføres en bestemmelse om at landbruksmyndighetene kan sette en rimelig tidsfrist for gjennomføring av behandlingen av dødsbo hvor det inngår landbrukseiendom. Etter departementets oppfatning er det imidlertid, blant annet på bakgrunn av de lovendringer som er foreslått i Ot.prp. nr. 44 (2008 – 2009) Om lov om endring av odelsretten og åsetesretten, lov om konsesjon ved erverv av fast eiendom mv. og lov om jord mv., behov for enkelte justeringer og tilpasninger av utvalgets forslag. Lovforslaget er for tiden til behandling i Stortinget og endringene ventes å tre i kraft 1. juli 2009.

Departementet vurderer det slik at det særlig er håndhevelsen av bo- og driveplikten som har vært problematisk i forhold til dødsbo. Enkelte problemer har også oppstått i forhold til å få orden på eiendommens konsesjonsrettslige forhold. Etter foran nevnte lovforslag vil dagens regler om boplikt i konsesjonsloven og odelsloven samles i konsesjonsloven. Regler om driveplikt som i dag også finnes i konsesjonsloven og odelsloven, foreslås flyttet til jordloven og foreslås samordnet med jordlovens regler om vanhevd.

Departementet har vurdert på hvilken måte de forskjellige hensyn som begrunner konsesjonsplikt (for landbrukseiendom), boplikt og driveplikt best kan ivaretas slik reglene etter forslaget vil bli innrettet. Når det gjelder forholdet til konsesjonsloven,

vurderer vi det slik at det enkleste vil være en regel i ny lov om dødsboskifte som tar utgangspunkt i forslaget fra skiftelovutvalget. Driveplikten gjelder etter lovforslaget jordbruksareal og kan ikke knyttes til bestemte arealstørrelser. Vi mener det vil være mest hensiktsmessig om regler om driveplikt i dødsbosituasjonene innarbeides direkte i jordloven § 8.

Konsesjonsplikt og boplikt etter konsesjonsloven

Konsesjonsplikt er knyttet til alle erverv av fast eiendom med mindre det er gjort unntak i lov eller forskrift, jf konsesjonsloven § 2, jf §§ 4 og 5. Se også § 7. Når ervervet gjelder konsesjonspliktig landbrukseiendom, blir det i praksis vurdert om det skal settes vilkår om boplikt, jf § 11.

Lovbestemt boplikt (hvis erverver er odelsberettiget eller nær slekt) vil etter lovforslaget knyttes til bebygd eiendom hvor fulldyrka og overflatedyrka jord er mer enn 25 dekar, eller eiendommen består av mer enn 500 dekar produktiv skog. Som bebygd eiendom regnes eiendom med bebyggelse som er eller har vært brukt til helårsbolig, jf konsesjonsloven § 5 annet ledd i lovforslaget. For så vidt gjelder konsesjonspliktige erverv, er det også denne type eiendom det i praksis er aktuelt å knytte boplikt til.

Departementet mener det er en god løsning at det i lov om dødsboskifte § 3-13 inntas en bestemmelse som gir landbruksmyndighetene hjemmel til å sette frist for gjennomføring av bobehandlingen for eiendom som nevnt foran. Skiftelovutvalgets forslag til bestemmelse gjelder eiendommer som omfattes av jordloven. Departementet mener imidlertid bestemmelsen mer hensiktsmessig kan knyttes opp mot eiendommer som faller inn under den foreslåtte konsesjonsloven § 5 annet ledd.

Departementet mener også at det i bestemmelsen bør sies noe om at det kan søkes forlengelse av fristen. Dette er opplysende for partene.

Vi har merket oss hva utvalget har uttalt i tilknytning til § 3-13 s 231 og hva som må anses som en rimelig frist. Skiftelovutvalget bruker svenske regler som utgangspunkt og antyder at det bare i unntakstilfeller bør tillates at landbruksmyndighetene griper inn før det er gått fire år. Når det er besluttet at tidsfrist skal settes, mener utvalget at tidsfristen bare i unntakstilfeller bør settes kortere enn ett år. Hvis skiftelovutvalget skal følges på dette punktet, vil det etter departementets oppfatning gå svært lang tid før skiftet er gjennomført. Av hensyn til håndhevelse av regelverket mener departementet det er grunn til å vurdere om landbruksmyndighetene bør kunne gripe inn etter kortere tid. Når det bør gripes inn, vil selvsagt måtte vurderes konkret i hvert tilfelle. Som et utgangspunkt kan det imidlertid ikke være urimelig om myndighetene griper inn etter for eksempel tre år – som i dag er fristen for å kunne kreve offentlig skifte.

Når fristen etter dødsboskifteloven § 3-13 har løpt ut, bør landbruksmyndighetene ha hjemmel til å iverksette de alminnelige sanksjonene som finnes i konsesjonsloven, bl.a.

pålegg om salg eller tvangsauksjon, jf konsesjonsloven § 18 og 19. Disse reglene bør kunne anvendes så langt de passer i dødsbosituasjonene. Hvem et eventuelt krav rettes mot vil være avhengig av om boet skiftes privat eller offentlig, jf tvisteloven § 2-1.

I forbindelse med de senere lovendringer i jordloven og konsesjonsloven, er avgjørelsesmyndigheten for en stor del lagt til departementet som igjen har delegert myndigheten videre. Departementet foreslår at det samme gjelder myndighet etter dødsboskifteloven § 3-13. Den kongelige resolusjon om ikrafttredelse forutsettes da å legge myndigheten etter bestemmelsen til Landbruks- og matdepartementet.

På bakgrunn av ovennevnte foreslår departementet at dødsboskifteloven § 3-13 får følgende ordlyd:

”§3-13. Skifte av dødsbo med landbrukseiendom

Hvis det i dødsboet inngår en eller flere eiendommer som er omfattet av konsesjonsloven § 5 annet ledd, kan departementet sette en rimelig tidsfrist for gjennomføring av bobehandlingen hvis hensynet til håndheving av konsesjonsloven tilsier det. Departementet kan forlenge fristen.

Bestemmelsene i konsesjonsloven §§ 18 og 19 gjelder tilsvarende så langt de passer for brudd på frist etter første ledd.”

Driveplikt etter jordloven

Etter forslag til § 8 i jordlov skal ny eier ha driveplikt på jordbruksareal. Driveplikten er følgelig etter forslaget ikke knyttet til bestemt arealstørrelse. Ny eier må innen ett år ta stilling til om han eller hun vil drive eiendommen selv eller leie den bort på nærmere bestemte vilkår. Dersom jordbruksareal ikke blir drevet, kan departementet pålegge eieren å leie bort. Om pålegg ikke etterkommes, kan departementet gjøre avtale om bortleie. Siden dødsboet i utgangspunktet ikke kan anses som eier, vil det derfor ikke gjelde noen driveplikt før boet er behandlet. Hensynene bak driveplikten tilsier at det er kontinuerlig drift av jordbruksareal. En hjemmel for landbruksmyndighetene til å sette frist for skifte vil ikke være tilstrekkelig til unngå at areal kan bli liggende ubrukt kortere eller lengre tid. Dette kan imidlertid unngås dersom det i jordloven bestemmes at jordbruksareal som inngår i dødsbo skal besørges forvarlig drevet også mens bobehandlingen gjennomføres. I dette ligger ikke at driveplikten må oppfylles etter vilkårene i jordloven § 8 annet ledd slik den lyder etter lovforslaget. Det er tilstrekkelig at den for eksempel leies bort på kortsiktige kontrakter. Vi antar at dette bør fremgå av forarbeidene til bestemmelsen.

Departementet antar regelen bør tilføyes som et nytt fjerde ledd i jordloven § 8.

På samme måte som for konsesjonsloven må det i lovbestemmelsen også tas inn en bestemmelse om at jordlovens alminnelige sanksjoner kan benyttes overfor dødsboet.

Departementet foreslår at jordloven § 8 fjerde ledd skal lyde:

"Dersom det i eit dødsbu inngår jordbruksareal, skal dødsbuet syta for at jorda vert driven forsvarleg medan skiftet vert gjennomført. Føresegnene i tredje ledd og i § 20 gjeld tilsvarande så langt dei passar.

Forholdet til forvaltningslovens bestemmelser om enkeltvedtak

Departementet bemerker at det kan argumenteres for at et vedtak om frist til å gjennomføre bobehandlingen kan anses å gjelde "rettigheter eller plikter til en eller flere bestemte personer", jf. forvaltningsloven § 2 første ledd bokstav b. Det er ønskelig at Justisdepartementet vurderer spørsmålet.

Landbruksmyndighetenes muligheter til å følge opp skiftebehandlingen

I det følgende tas det opp to problemstillinger: 1) Landbruksmyndighetenes mulighet til å få kunnskap om at en landbrukseiendom er gått inn i et dødsbo, og 2) Landbruksmyndighetenes mulighet til få oversikt over hvem som er loddeiere i boet.

1) Landbruksmyndighetenes muligheter til å følge opp skiftebehandlingen forutsetter at de får kunnskap om at en eiendom er gått inn i et dødsbo. Det er en tilfeldighet i dag om landbruksmyndighetene får denne kunnskapen. Spørsmålet er ikke drøftet i utredningen, og departementet er usikker på hvordan det er mulig å løse dette problemet.

Etter forslaget til ny § 2-1 pkt 1 i lov om dødsboer skal dødsfall straks meldes til tingretten. Etter pkt 2 er det begravellesbyrået som skal melde dødsfallet. Videre plikter ektefelle eller slektning etter pkt 3 å gi skiftemyndigheten opplysninger om det de vet om formuesforhold og slektskapsforhold til avdøde, og andre spørsmål som har betydning for den videre behandling av dødsboet. I bestemmelsens pkt 4 er det også hjemmel til å gi forskrift om melding og innberetning av dødsfall.

Departementet reiser spørsmål om det vil være en løsning å utvide pkt 3 slik at ektefelle eller slektning også får plikte til å melde fra til landbruksmyndighetene (kommunen) hvis det er en landbrukseiendom i boet. Et alternativ kan også være at skiftemyndighetene får den samme plikten.

En ber Justisdepartementet vurdere forslagene, eventuelt om det er andre måter å løse dette på.

2) For å kunne følge opp de nye bestemmelsene, er videre landbruksmyndighetene avhengig av å få oversikt over hvem som er loddeier i dødsboet. Vi antar derfor at landbruksmyndighetene også må ha rett til å kunne kreve å få tilsendt skifteattest fra skiftemyndighetene.

1

Dette kan løses ved at det tas inn en bestemmelse i dødsboskifteloven § 3-13, for eksempel sålydende:

"Skiftemyndighetene har plikt til å gi landbruksmyndighetene de opplysninger som er nødvendig for å behandle saker etter reglene i paragrafen her."

Tilsvarende bestemmelse kan tas inn i jordloven § 8 fjerde ledd:

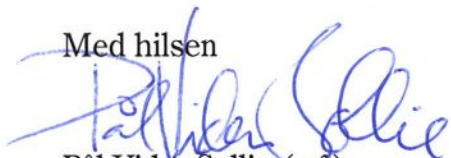
"Skiftemyndighetene har plikt til å gi landbruksmyndighetene dei opplysningane som er nødvendige for å handsame saker etter føresegnene i dette og tredje ledd."

En ber Justisdepartementet vurdere disse forslagene også.

For øvrig gjør en for ordens skyld oppmerksom på at det i Ot.prp. nr. 44 (2008-2009) som er nevnt foran også er tatt opp problematikk knyttet til dødsboer, se s 40 første spalte. Komiteen behandler lovforslaget i disse dager, og en antar det også i innstillingen vil komme kommentarer om denne problematikken.

Vi ser ellers gjerne at Justisdepartementet tar kontakt for å drøfte problemstillinger rundt landbrukseiendommer som inngår i dødsboer.

Med hilsen

Pål Vidar Sollie (e.f.)
ekspedisjonssjef

Inger Grette
avdelingsdirektør